

30. marts 2014

UPA 2014/10
Jens Immanuelson

**Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2014.
(Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermt Naalakkersuisoq)**

Siumumiit imatut oqaaseqarfigissavarput.

Siumup anguniartuarpaa anigaasarsiornikkut inuiaqatigiit isumatuumik pataajaatsumillu tungaveqarlutik ingerlatsiffiusut.

Nunatta anigaasarsiornikkut toqqammavii tassaapput nunatta pisuussutai uumassusillit uumaatsullu. Siumullu pingaartippaa niuernermt isertitsissutaasinnaasut isumatuumik ilusilerneqartariaqartut.

Takornariaqarnek ilinniagaqassutikkullu suli qaffassaaneq aqqtissat pigaaruteqarluinnarut ilagigaat siumumi isumaqarpugut sukat sisamat erseqqissumik anguniakkatigut tungavilerntariaqartut nunatta anigaasarsiornikkut siunissamilu naalagaaffinngornissarput sulissutigittillugu nalorninangitsumik aningaasarsiornikkut tungaviit siunnerfilersortariaqarmata.

Taamaattumik inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni anigaasalersugassat amerliartortillugit periarfissat atorntariaqartut Siumumi isumaqarpugut pisuussutit uumassusillit uumaatsullu eqqarsaatigalugit inuiaqatigiinnilu minnerpaakkulluuniit sulisinnaasut atorfissaqartippavut ineriartorneq akeqarpoq allanik isumalluutissaqanngilagut aamma utaqqisassaqanngilagut assaat sulisinnaasut imaani inuussutissarsiortuugutta nunamiluunniit inuussutissarsiortuugutta nunatta atorfissaqartippaatigut.

Tamatta ilisimalluarparput nunatta aningaasarsiornikkut ukiuni makkunani atukkatsini tungavigimmagu imaani inuussutissarsiorneq, tassani inuussutissarsiorneq innarlerneqaraangat suna kingunerisarpaa nunami ineriartortitsinermt suliffeqarnikkut sanaartornikkut niuernikkullu atukkat eqqorneqartarput, taamaattumik inuussutissarsiutit sorlaqarfia pitsaasumik aqqtissiuuneqartuariaqartoq Siumut isumaqarpoq inerititai tamatigut pitsaasup tungaanut takutitsisuusarmata suliffeqarnikkut sanaartornikkut aningaasarsiornikkullu, tamatta ilisimavarput siammasissumik najugaqariuseqarluta siammasissumilu najugaqarluta naak inuiaat ikitsunnguugalualuta. Siumut isumaqarpoq tamanna nukittoqutigalugu imaani pisussutit isumatunerusumik atorntissaat ullumikkornit aqqtissiuunnerusariaqarput.

Aalisakkat eqqarsaatigalugit niuerutigisinnaasavut nunap ilaani atunngilagut taamaattumik aalisarneq eqqarsaatigalugu unammilleqatigiinneq aqcutissat ilagigaat Siumut isumaqarpoq.

Nunatsini imaani pisuussutit eqqarsaatigalugit imminut pilersorneq suli annertusartariaqarpoq tamannali tamakkiisumik angussangutsigu nunatsinnut naleqquttumik inatsiseqarnis-sarput nammineq aalajangersarsinnaasarpurput amigaatigaarput taamaatumik namminer-sornermi inatsisikkut oqartussaaffiit suli nunatsinni tigunngisatta inuussutissalerinermik inatsit ukiuni qaninnerpaani tigunissanut aqcutissiuuttariaqarippurput Siumut isumaqarpoq. Taamatuttaaq aningaasat nunatsinni kaavitissinnaasavut ullumikkut nerisaqariusitta iluani annertuut nunatta avataanut pisiniutigalugit atortakkavut qanoq ililluta nunatta iluani inuussutissat pissarsiarisinnaasavut eqqarsaatigalugit aaqqissuuttariaqalerippurput Siumut aalajangersinnaalernikuuvagut isumaqarpoq, qiviaannarutsigu pisortani ulloq unnuarlu paaqqinniffiit annertuumik avataani inuussutissat eqqarsaatigalugit aningaasat pisiniutigalugit atorarpaat namminerlu pisuussutivut uumassusillit ilaatigut atorluarnerusinnaasavut tamakkiisumik atornatigit.

Siumumi isumaqarpugut pisuussutivut uumaatsut iluaqutiginiarlugit assortuussutigijunnaarlugit suleqatigiiffiginerusariaqalerivut aaqqissuuseqqinnerit annertuut siunissami utaqqipput aningaasat amigaataappurput, nammineq isumannaatsumik pinngortitaq peqqissuseq avatangiiserlu eqqarsaatigalugit inatsisitigit isumannaatsumik ilusilersuisinnaaneq allanik aperiartoratta akisussaafigilernikuuarput, siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu suleqatigiinnerusariaqarpugut uparuartuukkunnaarluta tamannalu pikkoriffiginerusariaqarippurput Siumumi isumaqarpugut.

Nunarput avatitsinnik annertusigaluttuinnartumik soqutigineqarpoq aalisarnerinnakuunngitsoq aatsitassarsiornerinnakuunngitsoq aammali takornariaqarnikkut taamaatumik takornariaqarnermi takornarissanut akitsuusersueriaaseq umiarsuit takornariartaatit avatitsinnit tikittartut eqqarsaatigalugit qanoq annermik pilerinarnerusunngortissinnaanerlugu nunarput nalilersortuarneqartariaqartoq Siumumi isumaqarpugut, taamatuttaaq angallatit tingerlaataannallit nunatsinni nakkutigineqarpiaratik ilaatigut sulerinersulluuniit annertunerusumik misissorneqassanatik angallattut nakkutigineqarnerusariaqalerput.

Allatut oqaatigalugu nunatta imartaanut pinerminni nakkutigineqarnerusariaqalerput tamatumunngalu aaqqissuusinerit qanoq ittut aqcutissaanersut nalilersussallugit pisariaqalerput ilaatigut nunatta imartaanut sinerissamullu pinerminni akileraarusiiffiusinnaanerat aqcutissat ilagisinnaaneraat nalilersorneqartariaqalerpoq tamatumunngalu nakkutilliinerit qanoq aaqqiivigineqarsinnaanersut misissorneqartariaqartut Siumumiit isumaqarpugut.

Inuiaqatigiinni sakkussatta pingaarutillit ilagaat ilinniarsimassutsip qaffasissumik inissisi-manissaa tamannalu siunissami pimoorullugu anguniassagutsigu atorfinnut qaffasissunut ilinniarsimasuutivut misilittagaqalernissaanik aporfilersuinata misilittagaqalernissaanut aqcutissiuuttariaqarpavut atorfiit assersuutigalugu ullumikkut allaffissornermi kalaallinik inuttalersorneqarsinnaagaluartut tikisitanik annertuallaamik inuttalersorpavut tamannalu

Siumumiit isumaqarpugut allangortittariaqaleripput kalaallit allaffisornikkut ilinniarluarsimasut pisortatut amerlanerusut periarfissinnerullugit sulinerikkut misilittakkanik annertunerusumik aqutissiuukkusullugit ilaatigut aamma Namminersorlutik Oqartussat piginneqatigiiffiutaanni siulersuisuni kalaallinik amerlanerusumik periarfissiinissaq aqutissiuunneqasasoq Siumumi kaammattuutigerusupparput immitsinnut uparuartuukkunnaarluta ilinniarluarsimasuutivut ingerlatseqatigiiffiutitsinni siulersuisuni atorluarnerusariaqalerpavut minnerungitsumik pisortatut.

Siumut isumaqarpoq meeqqat atuarfianni annertunerusumik anigaasarsiornikkut kulturitsinnullu tunngasut ilinniartitsissutigineqarneri annertusartariaqartut inuiaat kulturiminnik aningaasarsiornermillu ilisimaarinnittut siunissami pilersissagutsigit meeqqat atuarfianni annertunerusumik aqutissiuunneqartariaqartut Siumumi isumaqarpugut kinguaariit tullii taakkulu tullii qularutissaanngitsumik naalagaaffinngornissamik akisussaaffeqalersussaapput taamaatumik akisussaaffiup angerlarsimafinni meeqqallu atuarfianni annerusumik suliutiginneqartariaqarnera Siumumiit kaammattuutigerusupparput. Taamatuttaaq inuiaat allat oqaasii minnerungitsumik tuluit oqaasii ilinniagassatut pingaarnerpaanut ilaalertariaqarput meeqqat atuarfianni oqaatsit sakuupput tuluillu oqaasii nunarsuarmi atugaapput pingaarutillimik inissisimasut taamaattumillu inuiaat nunarsuarmioqataanermut annertusiartuunnartumik suleqataasut toqqaannarnerusumik oqaatsinik atuisinnaasut pisariaqartinneqaleraluttuinnartussaapput.

Ilisimatusarnerit nunatsinni ilisimatusarnermi assersuutigalugu misissuinerpassuit avataaneersunik ingerlanneqartut aqusaarsimavagut, ajunngilaq avataani ilisimasariaqakkavut inuttalersussagutsigit Siumumi isumaqarpugut ilisimatusarnermi ingerlatsisut nunattinniittut periarfissinnerusariaqarivut assersuutigalugu ilinniarnernut atatillugu misissueqqissaarnerit nammineq kulturitsinnik tunngavilimmik ilinniartuutivut peqataatinnerullugit ingerlattariqaleratsigit misigitillugit nunatta ineriartortinneqarnerani pisariaqartikkivut.

Siumumiit taamatut aallarniuteqarluta anigaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusaq soqutigalugu imatut oqaaseqarfigissavarput.

Anigaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusaq 2014 aqutigalugu unammilligassat periarfissallu pingaarnerit saqqummiuneqarput taamaalilluni nalilersorneqarsinnaasunngorlugu ineriartornermullu sunniuteqarnissarput ujartorneqarpoq, tamatumani aqqisususeqqinnerit pisariaqarnerisa paasilluarneqarnissaat suleqataaffigineqarnissaallu anguniarlugu Naalakkersuisut saqqummiussaapput. Siunissami aqqissususeqqinnerit annertuut suliassaanerat Siumumiit suleqataaffigissavagut aqqissususeqqinnerimmi nunatta siunissami anigaasaqarneranut sunniuteqartussat annertuullu pisussaasut namminersornerup eqqunneqarneranili ilisimareerpavut Siumumiillu paaseqatigiiffiusumik suleqatigiisutigalugit siunissami atugarissaarneq maannarnit appariartinnagu aqqissuusinnaagivut suleqatigiinnikkut qularinngilarput.

Aalisarnikkut periarfissat annertusarnerisigut aalisarnermit isaatitat annertuumik isumal-
luutaasariaqarput imartarput annertoorujussuaq suli annertuumik misissuiffigisassaavoq
pisuussutillu aalisarnermit anissuinnarneqartut inuiaqatigiinnut aningaasatigut annermik
iluaqutaasariaqartut Siumut isumaqarpoq, taamatutaaq nunatsinni pigineqarlutik selskab-it
nunatta avataani atorfilittalersorlutik qullersaqarfilersorlutillu inissisimasut nunatsinni an-
gerlarsimaffeqartariaqartut Siumumi piumasaraarput Naalakkersuisuniit sulissutigineqas-
sasoq. Anigaasat nunatsinni kaaviiartinneqartariaqarput aamma teknikkikkut atortut siua-
riartornerat eqqarsaatigalugu ajornanngilaq nunatsinni angerlarsimaffeqaraluarluni inger-
latsineq.

Siumumi ilisimavarput aningaasaqarnikkut annertuumik unammilligassaqartoq erseqqissu-
mik pingaarnersiuiinissamik pisariaqartitsiviusumik Naalakkersuisut kaamattuuteqarput
aaqqissuuseqqinnerit annertuut piareersimanissamik annertuumillu misissueqqissaarluni
sulinnissamik pisariaqartitsisut taamaammallu aaqqissuseqqinnerit aatsaat 2016-mi 2017-
milu anigaasatigut sunniuteqalernissaat naatsorsuutigineqartoq.

Siumumi siunissami aaqqissuseqqinnissat eqqarsaatigalugit ullumikkut killiffik iluarsari-
aqartoq isumarpugut suliffissaaleqisut 4500 sinnillit ilungersuullugu sulilersinneqarnissaa-
nut aqutissiuuttariaqarput tamatumani ilaatigut tikiorartitsinerujussuaq killilersimaarneqar-
tariaqartoq Naalakkersuisunut kaammattuutigaarput, taamatutaaq kommunit suleqatigalu-
git ullumikkut suliffissaaleqinermik eqqugaasut aqutissiuunneqarnissaat ilungersortumik
kaammattuutigaarput Siumumi erseqqissassavarput suliffissaqartitsiniarnermi suliniutit
ingerlaavartumik nalilersorneqartarnissaat suliffissaaleqisut ikilisarneqarnissaannut sunni-
uteqarnissaa qulakkeerniarlugu.

Taamatutaaq aalisarnermi inatsimmi maannakkut atuuttumi eqqugaasut aalisarnermiit
qaqitinneqartut suliffissanillu innersuussisoqarani aaqqiivigineqartariaqartut ilanngullugu
uparuarusupparput aaqqiivigineqarnissaalu ilungersortumik pinasuartumillu aaqqiivigini-
arneqassasoq kaammattuutigaarput tamatumani tamakkiisumik Naalakersuisunut tunu-
lequtaagatta eqqaasitsissutigissallugu aalisarnermik akuersissutinik pigisimasaminnik
pingaartumik nunaqarfinni annasaqarsimasut pilersuisuupput suliffissanik neqeroorfigi-
neqaratik piginnaatitaafimminnik annasaqartinneqarsimasut ilungersuullugu aaqqiivigi-
neqarnissaat Naalakkersuisunut kaammattuutigaarput taamatullu ullumikkut killiffik eqqar-
saatigalugu nunatta qeqqani kujasinnerusumi kujataanilu suliffiusut sulisoqartuaannarnis-
saat anguniarlugu saarullittassanik imikkorluinnaq ilungersortumik aaqqiisoqarnissaa
kaammattuutigissavarput.

Naalakkersuisut siunniussaminnik pingaarnernik pingasunik suliniuteqarniarnerat Siumu-
miit taperserparput, aningaasaqarnerup ingerlanneqarnerani arlariinnik sammiviliiniarnerat
isertitaqarnerulernissamut tungavissiinissamik siunertaqartumik.

Aatsitassarsiornikkut suliniutigineqarneratigut takornariartitsinerup iluani ineriartortitsiner-
mik aalisarnermi ineriartortitseqqinnissamik atugassarititaasunillu pitsanngorsaanikkut
qulakkeerinniniarnerat iluarisimaaratsigu Siumumiit oqatigissavarput.

Taamatutaaq sanaartornikkut nunatsinni siammasinnerusumik sanaartortitsinikkut nuna-
tsinni siunissaq ungasinnerusooq eqqarsatigalugu kaammattuutigerusupparput.

Taamatullu pilersaaruserluarnikkut ataqatigiinnerusumik ineriartortitsinissaq nunatsinni
pisariaqartinneqarmat erseqqissaassutigissavarput kaammattuutigalugulu.

Pisortat suliassa qarfiini aningaasaqarneq takugaanni 2009-mi kommuunit sisamaanna-
gortinneqarnerat anigaasatigut kommuunit sisamaasut ilaani anigaasatigut ajornartorsiorfi-
usoq tikkuussivoq aaqqissuussineq torrallataasimanngitsoq.

Isiginngitsuusaarnagu aaqqiivigineqassappat Siumut isumaqarpoq Naalackersuisut na-
lilersuinerminni isummersorfigilluassagaat kommuunit kattussuuneranni siunertarisat ila-
gaat kommuunit angisuut pilersinneqarpata ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat sulias-
saqarfii kommuuninut aqutassangortinneqarsinnaasut kommuunit ingerlatilissagaat, Si-
umumi Naalackersuisunut kaammattuutigissavarput nalilersuinerminni suliassa qarfiit kommu-
nini akisussafigalugit tiguneqarsinnaasut sukkanerusumik nuunneqarsinnaanerat,
taamaattoq kommuunerujussuit pilersinneqarneranni innuttaasut qinikkanut ungasillisima-
nerat nassuerutigineqartariaqarpoq assersuutigalugumi maanna ukiut tallimat kommuunit
kattunnerat qaangiukkaluartoq qinikkat ilaasaluuniit kommuunip oqartussaaffigisamik ilaat
takusimanngimatigilluuniit akissaqartoqaranilu sipaarniarnerit inatsisitigut akisussaaffiup
naamassiniarneqarnerani annertungaarmata minnerunngitsumik Qaasuitsup Kommuunia-
ni, taamaatumik innuttaasut kissaatigileralluttuinnarpaat kommuunip angivallaarnerata nali-
liiffigeqqinnissaa tamannalu tusaanngitsuusaarnagu aaqqiiviginiarneqartariaqartoq 2013-mi
ukiakkut oqallinnermi oqariartuutigineqartut Naalackersuisut nalilersuinerminni eqqarsaa-
tigilluassagaat kaammattuutigaarput.

Siumumi iluarisimaarparput Anigaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiami nuna-
qarfinni najugaqarfinnilu mikinerusuni inuussutissarsiornermik suliffeqarnermillu ineriartor-
titsineq pillugu ataatsimeersuartitsisoqarniarmanat taamatutaaq sammineqartussat pisuus-
sutinik uumassusilinnik iluaquteqarneq il.il. oqaatigineqartut iluarisimaarpavut, pingaartil-
lugulu Siumumiit oqaatigissavarput.

Illuliortitsineq sanaartornerlu immikkut nalunaarusiami ilanngunneqarsimanngikkaluartut
naatsorsuutigigatsigu ilanngullugit inoqarfinni mikinerusuni nunaqarfinnilu ataatsimeersu-
arnermi maj-imi pisussami ilanngullugit qanoq siunissami aaqqissusivigineqarnissaat
ilanngullugit sammineqassasut kaammattuutigigatsigu naatsorsuutigalugulu ilaatinneqas-
sasut.

Isumaginninnikkut utoqqarnullu tunngasut utoqqalinerminni pensionisiaqartitsineq aamma
siusinaartumik pensionisiaqartitsineq aaqqissuusiviginiarneqarput tamanna peqqissaar-
tumik pissasoq Siumumiit kaammattuutigaarput.

Utoqqaat Pillungit Siumut immikkortuni ukunani erseqqisumik anguniagaqarpoq utoqqali-
nersiuteqarnerup aaqqissuneqarnera nanginneqassaaq, tamannalu utoqqaat kattuffiat
kommuunillu peqatigalugit sulissutigineqassaaq.

Aappariinneq apeqqutaatinnagu utoqqalinersiaritinneqartut annertussusilernerneqarnissaat sulissutigineqassaaq, utoqqalinersiuteqartut saniatigut sulisarnerminni isertitaqaatigisa-gaasa qummut killilerneqartarunnaarnissaat sulissutigineqassaaq.

Utoqqalinersiaqartitsineri ukiut nalilersorneqarnerat Utoqqaat Nipaak kommuunillu peqatigalugit nalilersorneqassaaq paaseqatigiiffiusumillu allanguinerit pinissaat Naalak-kersuisunut eqqaasitsissutigissavarput tamatumani utoqqalinersiaqartitsinerup 65-nit 67-nut qaffallugu eqqarsaatigineqarnera isumaliutigilluagassaavoq sukkasuumik allanguiniar-nerit isumaliutaagaluarpataluunniit ullumikkut suliffissaaleqineri nalaatavut oqimaalutaar-neri ilaatinneqartariaqarput.

Sapinngisamillu partiit akornanni paaseqatigiiffiulluartumillu oqaloqatigiissutiginiisaat anguniarlugu Naalakkersuisut sulinissaat kaamattuutigaarput, utoqqalinersiallu ukiakkut Inatsisartuni 2014 oqallisigineqarnissaani isummersornissatinnut qilanaarpungut.

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfiup ingerlatitaanerani aningaasat atugassiissutaasartut amerliartornissaat ilimagineqarpoq ilaatigut utoqqalisartut amerliartorneranni puigortunngortartut kræftimik nappaateqalartartut aammalu uummammi taqqakkut.

Nappaatit atuunnerat akulikilliarortartoq allaaserineqarmat, aningaasaqarnikkut ingerlatsi-neq pillugu nalunaarusiami allaaserineqarmat nappaatit taamaattut inuunerup sinnerani katsorsarneqarnissamik malinnaavigineqarnissamillu pisariaqarfiugajuttarmata aammalu katsorsarneqarnerat akisuujulluni taamaatumik peqqinnissaqarfimmi angisuumik unammil-ligassaqarpoq.

Suliniutit sipaarutaasinnaasut nuna tamakkerlungu periusissiami 2014-2017-imit

Periutsit suleriaatsillu pitsanngorsarneqarnissaat kiisalu aningaasaqarnermik aqutsinerup pitsanngorsarneqarnissaa peqqinnissaqarfimmit sammineqartoq Siumumiit iluarisimaar-parput, peqqinnissaqarfik inuiaqatigiinni peqqissutsimut tunngatillugu qitiusorujussuarmik inissisimavoq taamaattumik komuuninik suleqateqarnerup nukittorsartuarnissaa tamatu-manilu suleqatigiissutigineqarsinnaasut qanittumik suleqatigiissutigisarnissaat kaammat-tuutigissavarput.

Ilinniartitaanerimi meeqqat atuarfiat pingaarutilimmik inissisimavoq minnerugitsumik mee-qap inuunerminni tunngavilerneqarfia angerlarsimaffik, taamaatumik meeqqat atuarfianni atuartitaanerimi angajoqqaat soqutiginnillutik suleqataanissaat kaammattuutiguagassaa-voq siulersuisut aqqutigalugit taamatuttaarlu angajoqqaat meeqqanut akisussaasutut meeqqat ilinniartitaaneranni atuarfintut suleqatiginnikkusussuseqartumik tamatigut pisari-aqarmat Siumumiit eqqaasitsissutigissallutigu.

Angallannerimi silaannakkut angallanneq pillugu immikkoortumut pilersaarummik Naalak-kersuisut aallartitsinerat iluarisimaarlugu tikkuassavarput tamatumani silaannakut angalla-

neq eqqarsaatigalugu qanoq annertutigisumik unammillertoqarsinnaanersoq misissueqqissarnikkut qulaajarniarneqarmat.

Inunnik angallassinermi maannakkut kiffartuussinermi isumaqatigiissutaasut 2014-mi atorunnaassapput imaatigut angallassinermi kiffartuussinissamik neqeroortitsinikkut kiffartuussinissamik isumaqatigiissusiornissami angallassinissamik periarfissallit peqataatinneqarnissaat Siumumiit kaammattuutigissavarput taamaaliornikkut eqaatsumik angallassinissamik isumaqatigiissusiorsinnaaneq anguniarlugu.

Silaannakkut angallassinermi isumaqatigiissutikkut siumoortumik aningaasat pituttuisumik isumaqatigiissuteqartarnermut taarsiullugu issiaviit atorneqarneri aallaavigalugit isumaqatigiissuteqarnissaq ilangullugu mississorneqassasoq kaammattuutigissavarput taamaalilluni atuneq aallaavigalugu tapiissutit tunniunneqartarnerat pisalersillugu tamanna isumaqatigiissusiornermi periarfissat ilaattut taajumavarput akilerneqartartut piviusut takujumallugit.

Siumumiit anigaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq 2014 unammilligassanik annertuunik tikkuussiffiusoq qujassutigaarput.

Siunissami unammilligassat annertuut ilisimavagut taamaattumillu aningaasaqarnikkut annertunerusumik isertitsisutaasinnaasut pillugit Partiit akornatsinni suleqatigiissuteqarnerunissarput kaammattuutigalugu Naalakkerusisut Anigaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq 2014 saqqummiussaata tusaatissatut tiguarput.